

ОСНОВНІ ТИПИ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ СУЧАСНОСТІ

Актуальність теми дослідження. Політичний режим характеризує динаміку політичної системи, демонструє, як здійснюється влада, як співвідносяться між собою влада і суспільство, хто кого контролює та забезпечує досягнення цілей політики.

Політичний режим складається з трьох компонентів, які зберігають певну автономність. Ця обставина має цілу низку важливих наслідків, зумовлених, передусім, плюралізмом тлумачення політичного змісту режиму. **Перший компонент**, який складає зміст поняття «політичний режим», - це права та свободи особистості, пріоритетний тип її політичної культури, поведінки, свідомості, менталітету. Права людини, їх міра та гарантії реалізації взаємозв'язані з рівнем розвиненості самого права, його роллю в механізмі політичного володарювання. Сутність політичного режиму, отже, визначається тим, що у державі є пріоритетним - права держави чи права особистості. **Другий компонент** змісту поняття «політичний режим» також має кілька вимірів, обумовлених рівнем та якістю соціально-економічного розвитку суспільства, принципом поділу влади, статусами партійної системи, політичної опозиції, засобів масової інформації, армії, поліції, церкви. Будь-який політичний режим прагне самолегітимації, тобто намагається викликати віру, прихильність до себе, переконати громадян у правильності та обґрунтованості свого правління, його ефективності. Легітимних політичних режимів самих по собі не існує, бо легітимність досягається створенням емоційно-оцінного стану підлеглих цього режиму. Індикатором легітимності режиму є і характер відносин його з іншими державами (наприклад, режим напівколоніальний, суверенний тощо). **Третій змістовий компонент** політичного режиму - це методи здійснення політичної влади. Таким чином, політичний режим є осередком взаємодії комплексу компонентів, кожний з яких, у свою чергу, містить не менш інтегровані складові. Політичний режим - це вираження політичного напрямку здійснення політичної влади, її політичних пріоритетів, тобто він характеризує політичну систему і пов'язаний з нею загалом і з усіма її складовими. Тому політичні режими і відрізняються один від одного, передусім, своєю політичною системою (її структурою, пріоритетами, методами дії тощо).

Широко відомі три типи політичних режимів: тоталітарний, авторитарний і демократичний. Кожен з них має свої ознаки, які складають сутнісну основу їх різниці. Зрозуміло, в реальному житті існує безліч варіантів політичних режимів зі змішаними в різних пропорціях характеристиками. Запропонована загальна типологія дає можливість наочніше зрозуміти певний набір характеристик, які переважають у кожному із зазначених:

- **Тоталітарний політичний режим** (лат. «totalis» означає «цілий») режим в якому відбувається підкорення громадянського суспільства державній владі, повний контроль і жорстка регламентація з боку держави всіх сфер життєдіяльності суспільства, кожної людини за допомогою прямого озброєного насильства. До тоталітарного режиму відносяться: деспотія, олігархія, охлократія, фашизм, націоналсоціалізм, комуністичний тоталітаризм;

- **Авторитарний політичний режим** - це коли вся повнота влади зосереджена у одній особі (монарха, диктатора) або правлячій групі. Він виникає в умовах, якщо громадянське суспільство або не спроможне контролювати державні структури, або саме суспільство опинилося під загрозою розпаду. Очевидно, що більшість обмежень в умовах авторитарного режиму мають політичний характер і поширюються в основному на політичну сферу. Несанкціонована політична активність окремих соціальних груп та їх організацій присікається правлячою елітою.

- **Демократичний політичний режим** - це державний устрій, заснований на розвиненому громадянському суспільстві. Його сутність - реалізація народовладдя в різних формах, забезпечення прав і свобод людини, влади закону. Отже, демократичний режим характеризується чітким розподілом влади на законодавчу, виконавчу та судову; громадяни в такому режимі володіють великим обсягом політичних та особистих прав і свобод; наявність легальної опозиції виступає життєво необхідним і невід'ємним елементом режиму; функціонує багатопартійна система парламентського типу; відсутня офіційна ідеологія; в умовах плюралізму різні ідейні течії протистоять одна одній.

Висновок. Залежно від політичного режиму, між державою й суспільством: формуються надійні, або ні механізми соціального взаємозв'язку; встановлюються взаємовідносини залежно від соціально-політичних і культурних характеристик режиму; а також визначаються можливості контролю держави з боку інститутів (громадянського) суспільства. Політичний режим являє собою комплекс взаємодіючих компонентів які здійснюються у політичній владі, саме тому політичний режим важливий компонент для суспільства.

Список використаних джерел

1. Лазоренко О. В., Лазоренко О. О. Політичні режими: нормативний підхід. Генеза. 2006. № 1(4). С. 235-244.
2. Політологічний енциклопедичний словник. / Упорядник В. П. Горбатенко; За ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. - 2-е вид., доп і перероб. К. Генеза, 2004. 736 с.
3. Шадріна О. В. Політичний режим як критерій латентності політичних відносин Вісник СевНТУ: зб. наук. пр. Вип. 136. Севастополь, 2012 С.149-153.